

Tòa Trọng tài Biển Đông đã tuyên rằng Ba Bình là “đá” và không phải là một “đảo” như quy định tại Điều 121 của UNCLOS. Philippines đã phản ứng với phán quyết khi lập lại quan điểm phản ứng của Trung Quốc. Bài viết này đưa ra hai quan điểm: thứ nhất, phản ứng tức thì từ Philippines là nhóm ba đối tượng, và thứ hai, phán quyết tạo ra các thách thức với chính sách của bà Thái đối với vịnh Bắc Bộ.

Phán quyết Tòa Trọng tài ngày 12/7/2016 là thắng lợi lớn cho Philippines và buộc Trung Quốc phải lùi. Mặc dù Philippines không phải là một bên trong vụ kiện, nhưng Philippines cũng bị kéo vào các tiến trình liên quan, vì vịnh Bắc Bộ đã có pháp lý và khả năng tạo ra các vùng biển của Itu Aba. Đây là một vấn đề nổi bật trong quá trình xét xử của Tòa do Itu Aba, còn được biết tới với tên gọi đảo Ba Bình, là thực thể đã có lý lẽ như một quần đảo Trường Sa do Philippines chiếm đóng..

Phán quyết của Tòa tuyên rằng Ba Bình là “đá” và không phải là một “đảo” như quy định tại Điều 121 Công ước Liên Hợp quốc về Luật Biển (UNCLOS) [\[1\]](#). Chính quyền

Tại Đài Loan – đảng đầu tiên của Chủ tịch Đảng Dân Tiến (DPP) là bà Thái Anh Văn (Tsai Ing-wen) – ngay lập tức phản đối phán quyết và tuyên bố rằng phán quyết không ràng buộc thực thi pháp lý đối với Đài Loan. Phản ứng của Đài Loan lập tức quan tâm phản ứng của Trung Quốc – mặc dù quan hệ Đài Loan và Trung Quốc trở nên trực tiếp khi bà Thái Anh Văn lên nắm quyền vào tháng 5/2016. Bài viết này đưa ra hai quan điểm: thứ nhất, phản ứng tức thì của Đài Loan là nhằm tạo ba đối tượng, và thứ hai, phán quyết tạo ra các thách thức với chính sách của bà Thái đối với vấn đề Biện Đông.

Các phản ứng nổi bật của Đài Loan đối với phán quyết của Tòa Trọng tài.

Cùng ngày công bố phán quyết, Đài Loan đưa ra hai tuyên bố chính thức phản đối phán quyết. Một trong hai tuyên bố từ văn phòng của bà Thái Anh Văn, đưa ra ba khẳng định: 1) Đài Loan có chủ quyền đối với các đảo ở Biện Đông, được hưởng tất cả các quyền gắn liền với các quần đảo đó và các vùng nước theo luật quốc tế cũng như luật biển; 2) bởi Tòa Trọng tài đã không mời phía Đài Loan tham gia vào các tiến trình hay tham vấn quan trọng của Đài Loan nên các quyết định của Tòa, vốn vi phạm lợi ích của Đài Loan và làm suy yếu quyền lợi của Đài Loan, được biết là các quyền liên quan đến pháp lý của Ba Bình, đều không ràng buộc pháp lý đối với Đài Loan; 3) Đài Loan chỉ tranh chấp trên Biện Đông còn được giải quyết thông qua đàm phán đa phương, và Đài Loan sẽ làm việc với tất cả các nước liên quan trên cơ sở bình đẳng. [\[2\]](#)

Tuyên bố còn lại được BNG Đài Loan công bố, đưa ra các lý do cơ bản hơn cho việc phản đối của Đài Loan đối với phán quyết [\[3\]](#). Thứ nhất, Tòa đã đề cập không phù hợp với Đài Loan là “Đài Loan của Trung Quốc” và chính phủ Đài Loan coi định nghĩa này là “không phù hợp” và “là một sự coi thường đối với Đài Loan với tư cách là một quốc gia chủ quyền”. Lý do thứ hai liên quan tới cách thức Tòa đã giải quyết đưa ra pháp lý của Ba Bình. Theo như tuyên bố trên, văn đề này không nằm trong đề trình ban đầu của Philippines vào tháng 1/2013, và Tòa “đã tự ý mở rộng quyền hạn của mình”. Bất chấp chủ quyền của Đài Loan và sự kiểm soát thực tế đối với Ba Bình, và việc không mời Đài Loan tham gia các tiến trình và kiến hay tham vấn quan trọng của Đài Loan, Tòa đã phản ánh cách “đeo” và khi nêu ra các vùng biển của Ba Bình mà UNCLOS quy định. Tuyên bố cũng lập tức kêu gọi của văn phòng Tổng thống Thái giải quyết tranh chấp một cách hòa bình thông qua đàm phán đa phương, cũng như “trên tinh thần tốt qua khác biệt, cùng hợp khai thác chung” [\[4\]](#).

Hai tuyên bố này cùng lúc nhúng vào ba đũa tẩu. Đũa tẩu trọc hột và quan trọng nhất là Trung Quốc. Bộ Kinh nghi ngờ sâu sắc về chính sách đối lập và Biện động của chính phủ Cộng Dân tiến của Đài Loan, và đã theo dõi một cách thận trọng cách bà Thái giới quyết những vấn đề trên kệ tẩu khi bà đổ bọu tẩu tháng 1/2016. Trong những năm gần đây, vấn đề Biện động và Đài Loan đã trở thành “các lợi ích cốt lõi” có liên hệ chặt chẽ với nhau đối với Trung Quốc. Một mặt, vì Bộ Kinh không định cho rằng Đài Loan là một phần lãnh thổ không thể thiêu của Trung Quốc, và sẽ phải đối quyết liệt đối với cái gọi là “Đài Loan độc lập” đã tồn tại lâu nay. Mặt khác, Bộ Kinh, chính phủ hợp pháp duy nhất của Trung Quốc, nội tiếp chính phủ Quốc Dân Cộng (KMT) từ ngày 01/10/1949, đã thông qua “đường chụ U” đường 11 đôn của Đài Loan vấn đề công bố năm 1947 nhằm để thể hiện yêu sách của Đài Loan với Biện động, dù có các điều chỉnh sau này. [5] Bộ Kinh cũng coi việc Đài Loan kiểm soát đối với Ba Bình từ 1956 là bằng chứng chủ quyền lãnh thổ của Trung Quốc đối với quần đảo Trường Sa. Do đó, Trung Quốc nhiều lần kêu gọi Đài Loan hợp tác báo về chủ quyền lãnh thổ và toàn bộ lợi ích của đất nước Trung Quốc.

Trung Quốc hoan nghênh các nỗ lực của người tiến nhiệm của bà Thái, ông Mã Anh Cửu (Ma Ying-jeou) để báo về và làm rõ các yêu sách của Đài Loan ở Biện động, đặc biệt sau khi bắt đầu các tiến trình của về kiến vào năm 2013. Các nỗ lực này gồm có việc tổ chức “Triển lãm Lưu trữ Lịch sử về Vùng lãnh thổ phía Nam” ở Đài Bộ vào tháng 9/2014, và ứng hệ quy chế “đeo” của Ba Bình [6]. Thêm chí mặc dù chính phủ thời ông Mã đã tổ chức lợi kêu gọi của Bộ Kinh hệ trữ Đài Loan báo về chủ quyền và lợi ích của Trung Quốc ở Biện động những phía Trung Quốc sẵn sàng chấp nhận Sáng kiến Hòa bình Biện động của ông Mã đưa ra tháng 5/2015

[7]

, và Bộ vấn đề đường đi có liên quan công bố vào tháng 1/2016

[8]

bao gồm các kiến nghị đàm phán đa phương và hợp tác khu vực. Trung Quốc chấp thuận các động thái của ông Mã bởi ông ta duy trì cái gọi là “quyền thu 1992”, một bản ghi nhớ chia sẻ quan điểm là hai bên đảo Eo biển Đài Loan duy trì một nước Trung Quốc duy nhất bao gồm cả Trung Quốc lục địa và Đài Loan thuộc Trung Quốc, dù cách diễn giải “một Trung Quốc” của hai bên có sự khác biệt: đối với Trung Quốc, khái niệm này nghĩa là Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, còn đối với Đài Loan là Trung Hoa Dân quốc (ROC).

[9]

Cho đến nay, Tổng thống Thái vấn chế công nhận một cách hoàn toàn và rõ ràng “quyền thu 1992” và quan điểm ngầm “một Trung Quốc”, cái mà Bộ Kinh đòi hỏi là cần cho quan hệ tích cực giữa hai bên eo biển tiếp tục. Sự chấp nhận của bà Thái với vấn đề này đã khiến Bộ Kinh tạm ngưng trao đổi giữa hai chính phủ với Đài Bộ, và tạm quyên tham gia các tổ chức quốc tế của Đài Loan. Về vấn đề Biện

Phiên tòa ba là công đồng quốc tế. Cả hai tuyên bố thể hiện sự bất bình của Philippines đối với sự thiên vị của Tòa bất lợi cho chủ quyền của Philippines cũng như cách xử lý của Tòa đối với Philippines trong suốt tiến trình vụ kiện. Mặc dù đưa ra pháp lý của Ba Bình trực tiếp liên quan tới quyền lợi và lợi ích của Philippines và Biện hộ nhưng Tòa đã tiếp tục yêu cầu vị trí quan sát viên của Philippines. Hơn thế, mặc dù Tòa có ghi nhận các tài liệu cung cấp bởi Philippines – bao gồm quá trình Thân hộ tại Công đồng Luật Quốc tế Trung Hoa (Philippines) – nhưng Tòa không cho Philippines mặt chữ hội theo thể thức bình đẳng để lập luận tại phiên tòa Philippines. Thái độ của Tòa với Philippines có thể do thể thức là Philippines không phải là thành viên thu thập UNCLOS hoặc bởi Trung Quốc không tham gia vào các tiến trình của vụ kiện. Tuy nhiên, Philippines cảm thấy mình chính đáng trong việc bác bỏ quyết định của Tòa đối với Ba Bình bởi phán quyết này được đưa ra mà không có thể thức tại phiên tòa.

Các thách thức tiềm tàng đối với Philippines sau Tòa Trọng tài

Nói một cách hợp pháp, phán quyết của Tòa chỉ rằng buộc Philippines và Trung Quốc, mặc dù các quốc gia khác có thể chấp nhận phán quyết này. Trong trường hợp của Philippines, mặc dù chính phủ của bà Thái không chấp nhận sự ràng buộc với sự di sản giữa của Tòa và đưa ra pháp lý của Ba Bình nhưng cũng cam kết duy trì các yêu sách lãnh thổ và biển theo luật quốc tế và UNCLOS, và do vậy không đưa ra các yêu sách quá mức. [17] Điều này cho thấy mặc dù Philippines vẫn tuân theo yêu sách chủ quyền đối với tất cả các đảo san hô ở Biện hộ và các vùng nước có liên quan nhưng chính phủ Philippines nhiều khi không tiếp tục chủ thể thì một vùng biển rộng 4,000m và vùng biển rộng 6,000 xung quanh Ba Bình khu vực đã được tuyên bố vào năm 1994 và đã được thực thi tại thời điểm đó.

Với một kết quả, Philippines không bắt buộc thi hành với đồng chủ U vì Tòa có kết luận dựa trên tập trung chủ yếu vào cách di sản giữa và thể thức của Trung Quốc và đã chỉ ra rằng phán quyết chủ áp dụng với Philippines và Trung Quốc. Tuy nhiên, phán quyết có thể vẫn tác động đến các lợi ích và quyền lợi của Philippines. Ví dụ, theo phán quyết, một vòng tranh luận và đàm phán mới có thể được diễn ra về vị trí của các vùng “chồng lấn” hay “tranh chấp” ở Biện hộ. Điều này có thể phát sinh những căng thẳng mới được biết giữa Philippines và Trung Quốc, hoặc giữa Trung Quốc và Việt Nam, và bất cứ biện pháp nào được tiến hành bởi các quốc gia này cũng có thể tác động tiêu cực đến lợi ích của các chủ Philippines hoặc đồng chủ Biện hộ. Các nỗ lực của các bên yêu sách cạnh tranh để không định chủ quyền hay các quyền tài phán, hay việc gia tăng quân sự hóa quần đảo Trường Sa cũng luôn luôn ảnh hưởng đến quyền hoặc gây rủi ro sự an toàn của thuyền và máy bay Philippines đang đi lại hay bay ở Ba Bình. Điều này đòi hỏi các

chính phủ liên quan liên lạc và tham vấn lẫn nhau để tránh các va chạm nguy hiểm tiềm tàng trên biển.

Hơn thế nữa, với tư cách là một quốc gia giáp ranh với Biển Đông nóng bỏng, và kiểm soát Ba Bình cũng như quần đảo Trường Sa không có tranh chấp ở phía Đông Bắc, Đài Loan là một bên trực tiếp trong tranh chấp. Do vậy, Đài Loan cần được đưa vào các quá trình hợp tác và quản lý xung đột có liên quan, ví dụ như hợp tác theo Điều 123 của UNCLOS đối với các quốc gia giáp ranh với các vùng biển kín hoặc nóng bỏng, sự thực thi Tuyên bố chung của các bên trên Biển Đông giữa ASEAN và Trung Quốc năm 2002 (DoC) và đàm phán tiến tới Bộ Quy tắc chung (CoC) ràng buộc. Những ngỗ ngược tiềm ẩn của Trung Quốc Thái nhất quán phản đối việc loại trừ Đài Loan ra khỏi các cơ chế hợp tác, ví dụ như DoC và Thỏa thuận tạm thời về ba bên (Trung Quốc – Philippines – Việt Nam (2004-2008)) được cho là bao gồm các vùng xung quanh Ba Bình mà không tham vấn với Đài Loan. Các tình huống tương tự tốt nhất cần tránh trong tương lai. Phản ứng thích hợp là đối với Đài Loan để tham gia vào các tiến trình đa phương như vậy thì ý chí chính trị và trao đổi hiệu quả giữa các chính phủ liên quan là cần thiết.

Anne Hsiu-An Hsiao là Nghiên cứu viên cao cấp, Viện Nghiên cứu Quốc tế, Đại học Chengchi. Bài viết được đăng trên [Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs](#)

Trần Quang (gt)

Bài dịch thuộc bản quyền Nghiên cứu Biển Đông. Mọi nghi ngờ được dẫn đường link, không đăng lại khi chưa có sự đồng ý của Ban Biên tập.

[1] “PCA Case No. 2013-9 in the Matter of the South China Sea Arbitration”, 12/7/2016, tr.

253–54,

xem tiếp

: 175/2016/07/PH-CN-20160712-Award.pdf. Tựa đây sau
“Award”.

[2] “ROC Government Position on the South China Sea Arbitration”, Thông cáo Báo chí Văn phòng Tổng thống ROC (Đài Loan), 12/7/ 2016, xem tựa: <http://english.president.gov.tw/Default.aspx?tabid=491&itemid=37703&rmid=2355>

[3] “ROC Position on the South China Sea Arbitration”, Bộ Ngoại giao Đài Loan, 12/7/ 2016, xem tựa http://www.mofa.gov.tw/en/News_Content.aspx?n=1EADDCFD4C6EC567&s=5B5A9134709EB875

[4] Như trên.

[5] Xem “Limits in the Sea No. 143 China Maritime Claims in the South China Sea”, Bộ Ngoại giao Mỹ, 5/12/2014, xem tựa: <http://www.state.gov/documents/organization/234936.pdf>;

[6] Ma Ying-jeou, “A Flawed Verdict in the South China Sea”, *Wall Street Journal*, 26/7/ 2016.

[7] “South China Sea Peace Initiative”, 26 May 2015, xem tựa: http://www.mofa.gov.tw/News_Content.aspx?n=604CBAA3DB3DDA11&sms=69594088D2AB9C50&s=4589151C339E71C5.

[8] “Remarks by President Ma on Taiping Island”, 28/1/2016, xem tựa: <http://english.president.gov.tw/Default.aspx?tabid=491&itemid=36616&rmid=2355>;

[9] Ma Ying-jeou, “Consolidating Peace in the Taiwan Strait”, *USA Today*, 22/11/2015.

[10] “Foreign Ministry Spokesperson Lu Kang’s Remarks on Taiwan’s Response to South China Sea Arbitration Ruling”, 12/7/2016, xem tại: http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/t1380255.shtml

[11] “14th Cross-Strait Forum on the South China Sea Issue held in Haikou”, National Institute for South China Sea Studies, 26/8/2016, xem tại <http://en.nanhai.org.cn/index.php/Index/Info/content/cid/20/id/2905.html>

[12] I-Chia Lee, “New Party Publishes South China Sea Poll Results”, 27/7/2016, xem tại: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2016/07/27/2003651882>

[13] “Trouble in Taiwan: Hague Ruling on Taiping Island gives Tsai her Biggest Headache”, *South China Morning Post*, 30/7/2016, xem tại: <http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1994841/trouble-taiwan-hague-ruling-taiping-island-gives-tsai>

[14] “Inaugural Speech of ROC 14th-term President Tsai Ing-wen”, 20/5/2016, Văn phòng Tổng thống Đài Loan, xem tại: <http://english.president.gov.tw/Default.aspx?tabid=491&itemid=37416&rmid=2355>

[15] “President Tsai Addresses Troops at Naval Fleet Command”, 13/7/2016, xem tại: <http://english.president.gov.tw/Default.aspx?tabid=491&itemid=37728&rmid=2355>

[16] Stacy Hsu, “Interior Minister Pays a Visit to Itu Aba”, *Taipei Times*, 17/8/2016.

[17] “Tsai Holds 1st NSC Meeting, Unveils South China Sea Approach”, *Taiwan Today*, 20/7/2016, xem tại

<http://taiwantoday.tw/ct.asp?xItem=246353& ctNode=2175>